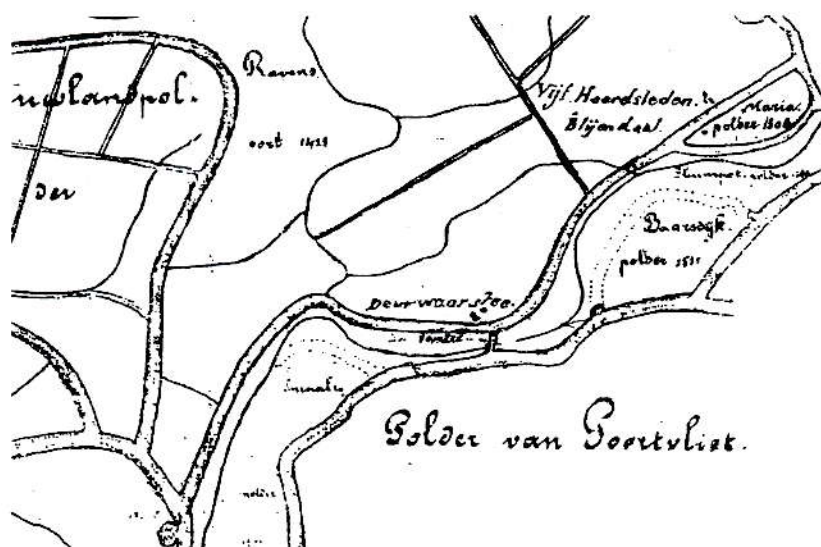

Oude boerderijen, veldnamen en historische vloeren van de familie Bruijnzeel

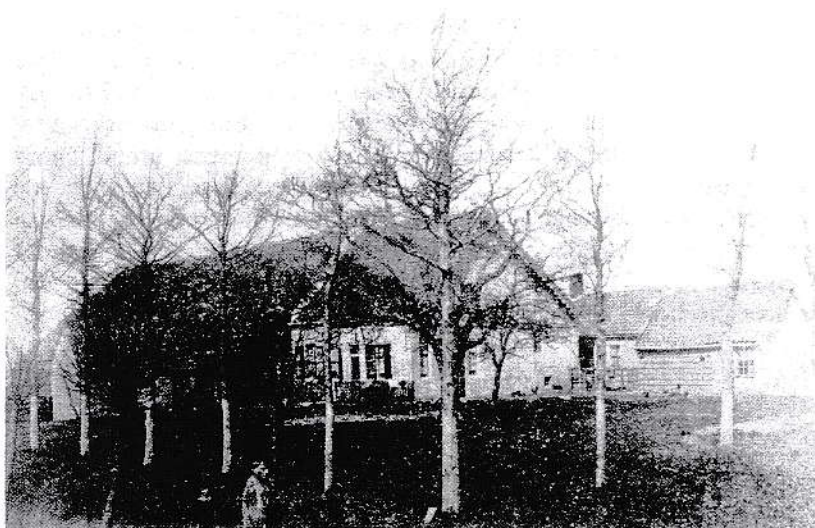
Een tractor legt de afstand tussen de beide boerderijen tegenwoordig in enkele minuten af. Ook op andere manieren zijn de hofsteden Bresamenhof en Deurwaarstee nauw met elkaar verbonden. Wie het spoor terug volgt, komt onherroepelijk uit bij de familienaam Bruijnzeel. In de geschiedenis van beide hoeves speelt de familie Bruijnzeel een prominente rol. Het geslacht bracht ook de oprichter van de Bruijnzeelfabrieken voort. Genoeg reden voor een beknopte reconstructie.

*Kaart van de polder van St. Annaland omstreeks 1890
waarop de hofstede Deurwaarstee vermeld staat.*

Thoolse verhalen

Het zijn misschien niet de meest opvallende boerderijen in het Thoolse landschap. Veel inwoners zullen ze zelfs niet bij naam kunnen noemen of aanwijzen in de polder. Hun uiterlijk laat zich ook niet vergelijken met monumentale hofsteden als Reigersburg nabij Sint Maartensdijk, 't Huys Vermuyden aan de Kettingdijk bij Tholen of het met zijn fraaie trapgevel zo in het oog springende Nooitgedacht in de Anna Vosdijkpolder onder Sint-Annaland. Toch kunnen beide boerderijen, zowel de aan de Nieuweweg 8 in het Malland gelegen Bresamenhof als de afgebroken hoeve Deurwaarstee aan de Kleine Dijk nabij het Kortwegje bij Sint-Annaland, bogen op een rijke geschiedenis.

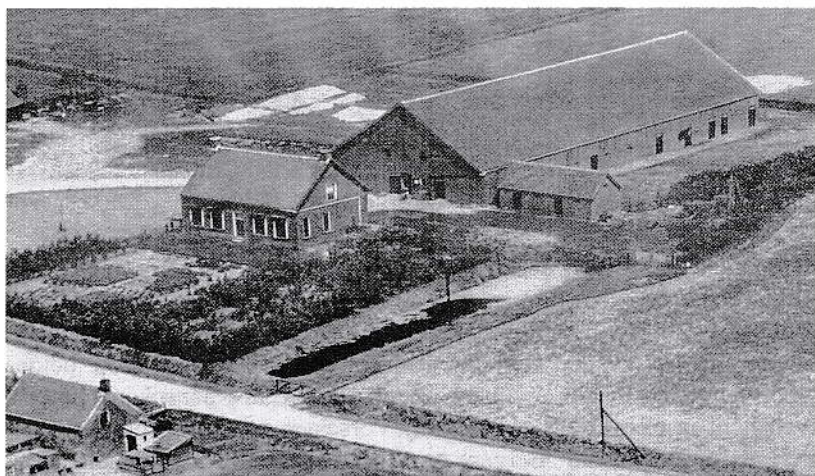

Hoeve Deurwaarstee voor 1900.

Met enige fantasie gaat de historie van de twee hoeves zelfs terug naar het ten oosten van Antwerpen gesitueerde Vorselaer. Temidden van de woelingen van de Tachtigjarige Oorlog werd daar Jan Bruijnzeel geboren, de stamvader van het geslacht dat zijn stempel op beide Thoolse hofsteden zou drukken. Diens zoon Claes aanschouwde het levenslicht in circa 1625 in het nabij Vorselaer gelegen Pulle en komt later als militair naar Bergen op Zoom, indertijd een belangrijke garnizoensplaats. Naar alle waarschijnlijkheid arriveerde de jonge

Thoolse verhalen

Vlaming in onze streken omstreeks de Vrede van Munster, het verdrag dat in 1648 een eind maakte aan de troebelen van de acht decennia omspannende oorlog. Claes leidde een bewogen leven, waarin de nodige liefdes zijn pad kruisten. Zijn tweede huwelijk voerde hem naar Scherpenisse, waar hij in de toen nog aanzienlijke buurtschap Westkerke het beroep van smid en landman uitoefende. De verbintenis met Catelijna Cornelis van 3 mei 1654 was geen lang leven beschoren. In 1661 huwde Claes Bruijnzeel voor de derde maal, ditmaal met de weduwe Aegtken Joos. Op 5 oktober 1676 volgde een vierde trouwerij, met de toen nog slechts tweeëntwintig lentes tellende Lena Lievens uit Brouwershaven. Uit dit huwelijk werd Nicolaas Bruijnzeel geboren, de telg werd op 31 oktober 1683 gedoopt in Scherpenisse en zou het later schoppen tot tavenier/herbergier in Westkerke. Daarnaast was deze Nicolaas Bruijnzeel landbouwer. Hij bezat percelen in de Grote Brijhoek onder Westkerke met een totale grootte van ruim drie gemeten (ruim 1 hectare) en hij was pachter van nog eens vier gemeten grond. Diens zoon Pieter vertrok in 1776 van Scherpenisse naar het onder de jurisdictie van Poortvliet vallende Malland waar hij grond pachtte van Jozua de Jonge. In zijn zoektocht naar de stamreeks van het geslacht Bruijnzeel beschouwt archivaris Zuurdeeg deze Pieter als bewoner van de Bresamenhoek, tegenwoordig de Bresamenhoeve aan de Nieuweweg.

De Bresamenhoeve voor 1960.

Thoolse verhalen

De boerderij zou nog twee generaties lang in directe lijn door een Bruijnzeel bewoond blijven.

Jacob Bruijnzeel, één van de zonen van de op de Bresamenhoeve residerende Pieter, heeft vermoedelijk in 1833 de hofstede Deurwaarstee te Sint-Annaland gekocht. Het ging om een aanzienlijke transactie met in totaal 44 hectare grond, daarvoor eigendom van de overleden landbouwer Marinus Jansen. Deurwaarstee kende al een flinke geschiedenis en lag destijds in de Oudelandsepolder, westelijk van de kruising van de Zoutendam/Kortwegje en de Kleine Dijk. Op een kaart uit 1670 staat de hoeve al ingetekend, maar dan onder de tot op heden niet verklaarde naam Domis Prix. Deurwaarstee, genoemd naar een veldnaam ter plekke, werd na de dood van Jacob in 1851 toegewezen aan zijn zoon Willem. De andere erven werden uitgekocht voor een bedrag van 13.000 gulden, een bedrag dat hij leende van een blijkbaar vermogende broer. Na de dood van Willem in 1874 verkommerde de boerderij en diens zoon Johannes ging in 1890 over tot gedeeltelijke sloop. Nog in hetzelfde jaar werd de hofstede binnen de familie verkocht aan Leendert Bruijnzeel die de gebouwen en opstallen in 1894 definitief liet afbreken. Sindsdien staat het perceel in de kadastrale leggers te boek als bouwland. Aan het Kortwegje werd Deurwaarstee later weer opgebouwd. De oude plek in de polder staat in de volksmond nog altijd bekend als de hoek van Bruijnzeel.

Cornelis (Kees) Bruijnzeel behoort tot de nazaten van Willem Bruijnzeel, de man die lang op Deurwaarstee boerde. De op 25 augustus 1842 geboren Kees bleek een pientere jongen, die in Tholen vermoedelijk de normaalschool bezocht, een opleiding voor onderwijzers. Hij werd in 1861 benoemd tot schoolmeester in Zaandam, maar moest die werkkring wegens een broze gezondheid opgeven. In Rotterdam volgde hij opleidingen aan de Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen. In 1868 ging hij aan de slag in de timmerzaak van C. de Haas. Twee jaar later huwde hij de dochter van zijn compagnon. De zaak werd onder impuls van Bruijnzeel steeds verder uitgebreid en na het overlijden van zijn mede-firmant zette hij de onderneming onder eigen naam enige jaren alleen voort. In 1897 werden de twee oudste zoons Cornelis en Willem in het bedrijf opgenomen. Twee jaar later trok Bruijnzeel senior zich uit de onderneming terug. De

Thoolse verhalen

jonge Cornelis was toen al begonnen met de stoomtimmerfabriek De Arend, die alsmaar uitbreidde en werd gemoderniseerd. Het maken van deuren was een specialiteit van het bedrijf. De Eerste Wereldoorlog bracht de nodige moeilijkheden met zich mee. Tot overmaat van ramp werd de fabriek in 1919 door brand verwoest. Een jaar later werd in Zaandam een speciale deurenfabriek geopend. Later volgde een fabriek, uitsluitend gericht op het vervaardigen van vloeren. In 1938 werd de fabricage van finer, triplex- en meubelplaat ter hand genomen. Ook gingen de Bruijnzeels zich toeleggen op de vervaardiging van keukens. In 1948 kwam daar de productie van potloden bij. Het concern opereerde toen al vele jaren internationaal, met vestigingen in Suriname, Indië en Zuid-Afrika. Sint-Annaland, het land van de voorvaderen, hield altijd een warm plekje in het hart van de familie. In 1940 werd door de familie een Bruijnzeelvloer geschonken voor de raadzaal van het nieuwe gemeentehuis. Nu, zoveel jaren later, bewijst die vloer nog dagelijks zijn kwaliteit in streekmuseum De Meestof.

Laten we tot slot terugkeren naar de Bresamenhof in het Malland. Terwijl het imperium van de Bruijnzeels uitdijde, ging ook op de Thoolse hoeve het leven door. Op 1 mei 1903 komt aan een mooie traditie een eind, in ieder geval in rechte lijn. Dan gaat Pieter van der Slikke, zoon van Sara Bruijnzeel en Johannes van der Slikke, op de boerderij wonen. Vanaf 1927 wordt de in de familie Bruijnzeel ingetrouwde Pieter Noom boer op Bresamenhof. De uit de late Middeleeuwen daterende hoeve ziet er dan al heel anders uit. In 1908 werd het woonhuis opnieuw gebouwd door aannemer Marcelis Andriessse uit Scherpenisse. Ook een nieuwe bakkeet maakte deel uit van de renovatie. Het eigendomsrecht van de Bresamenhoeve bleef al die tijd wel in handen van de Bruijnzeels. Van 1907 tot 1930 deelden Christiaan en Maria Bruijnzeel het eigendom. Na het overlijden van Christiaan bleef Maria tot 1964 de wettige eigenaar. Op dit moment wordt de hoeve bewoond door de familie Ten Cate.

Geraadpleegde literatuur:

J.P.B. Zuurdeeg. Stamreeks Cornelis Bruijnzeel. Eendrachtbode, 30 januari 1992.

H. Geluk. Genealogisch onderzoek familie Bruijnzeel. 2004.

A. Hollestelle. Geschied- en waterstaatkundige beschrijving van de waterschappen en polders in het eiland Tholen.